

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Γ' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1^ο (μονάδες 15)

Ο Ν. Πορτοκάλου είναι άνθρωπος:

- με πίστη κι αυτοπεποίθηση
- διαλλακτικός: αμφιβάλλει, αναρωτιέται
- συνειδητά μη δογματικός και μη φανατικός
- μέσα από την καλλιτεχνική δημιουργία διαμορφώνει ειλικρινείς σχέσεις
- δεν επιδιώκει τον ρόλο του προτύπου, ούτε τις δεσμεύσεις του
- προκρίνει την αξία της ελευθερίας κ.ά.

Ερώτημα 2^ο (μονάδες 10)

α. Ο συγγραφέας στην αρχή της τρίτης παραγράφου διατυπώνει τη θέση ότι «Επειδή η δράση γεννά αντίδραση, αδιάλλακτοι γίνονται κάποτε και οι αντίπαλοι του δογματισμού». Τη θέση του τεκμηριώνει με την παράθεση ενός παραδείγματος από τα φοιτητικά του βιώματα στο τέλος του κειμένου του. Η βεβαιότητα, η έλλειψη ανησυχίας και αμφισβήτησης που διέπνεε τη διατριβή ενός συμφοιτητή του αποδείκνυε περίτρανα, κατά τον καθηγητή τους, την άγνοια ή, έστω, την παραγνώριση της θεμελιώδους αξίας που έχει η αμφιβολία στον φιλοσοφικό λόγο· επομένως, ο καθηγητής δεν μπορούσε να εγκρίνει ένα διδακτορικό που δεν ανταποκρινόταν στις βασικές αρχές της επιστήμης που θεράπευε.

β. i) είναι «βέβαιοι» για όλα → ειρωνεία / ειρωνικό σχόλιο → τα εισαγωγικά αποκαλύπτουν emphaticώς αποκαλύπτεται η αφέλεια, η μωρία, η κοντόφθαλμη θεώρηση των πραγμάτων από ανθρώπους που παραγνωρίζουν τη σημασία της αμφιβολίας.
ii) (είτε επιστημονικό θέμα είτε πρόβλημα ηθικό) → επεξήγηση → η παρένθεση περιλαμβάνει τους τομείς στους οποίους οι άνθρωποι χωρίς αμφιβολίες διατυπώνουν τις βεβαιότητές τους.

iii) «Αυτή είναι η ορθή λύση! Άλλη δεν υπάρχει.» → αυτούσια παράθεση των λόγων ενός δογματικού ατόμου σε ευθύ λόγο → Η αυτούσια παράθεση της διατύπωσης αυτής υπογραμμίζει την τάση τους να μην αμφισβητούν, άρα να ολισθαίνουν προς μια δογματική στάση, έναντι του γόνιμου, κριτικού προβληματισμού.

Ερώτημα 3° (μονάδες 10)

Δεν ήμουν ποτέ φανατικός, δεν ήμουν ποτέ δογματικός, δεν μου άρμοζε/ προσιδίαζε/ ταίριαζε από χαρακτήρα και μόνο. Θεωρούσα ότι το δόγμα και ο φανατισμός είναι μόνο δουλεία/ υποδούλωση/ εξανδραποδισμός, σου δεσμεύουν/ περιορίζουν την ελευθερία. Και ήθελα πάντα η σχέση μου με το κοινό που αγαπάει τα τραγούδια μου να (οικο)δομείται/ διαμορφώνεται μόνο μέσα από την εργασία/ τη δημιουργία μου και όχι μέσα από τις απόψεις μου ή την πολιτική μου ταυτότητα ή οτιδήποτε άλλο.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους/τις μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να προσδιορίσει με σαφήνεια και συντομία αναφορικά με τη συμπεριφορά του ανθρώπου που συνιστά τον Κανόνα:

- την επανάληψη των απολύτως αναγκαίων δράσεων για την επιβίωση, ήδη από τους 2 πρώτους στίχους, οι οποίες τονίζονται μάλιστα με το ασύνδετο σχήμα και τον διασκελισμό → «Δουλεύει, πληρώνεται, τρώει/ κοιμάται.», αλλά και πιο αναλυτικά στους στ. 10-11, όπου με τα ίδιες εκφραστικές επιλογές οριοθετούνται ειρωνικά οι περιορισμένοι και συνάμα περιοριστικοί χώροι όπου κινείται → «στην ιερή κουζίνα/ στη σάλα, στον μπιντέ, στην άβατη παστάδα» Όλα αυτά συνιστούν μια καθημερινότητα, μια ρουτίνα ασφάλειας που βιώνει ο άνθρωπος που συνιστά τον «Κανόνα».
- την τάση του να βολεύεται σε απλές, καθημερινές, τετριμμένες ενασχολήσεις που δεν απαιτούν ιδιαίτερη σκέψη και κριτική στάση ζωής → «Για τα λοιπά/ βιβλιάρια ασφαλίσεως κατά παντός κινδύνου/ στοχαστικά»· η απουσία μάλιστα της κριτικής σκέψης υπογραμμίζεται με τις παρενθετικές προτάσεις, οι οποίες ερμηνεύουν και στηλιτεύουν τον κοινωνικό κομφορμισμό και, κυρίως, τη νοοτροπία που τον τροφοδοτεί → «-ή τ' αποφεύγει», «-αν χρειαστεί-», «-ποια μεγάλα;-», «(Παθός – μαθός, αδιαφορεί για τα κοινά φρονίμως)», «(Ίσως, δεν ανησύχησαν ποτέ)»

- την επιθυμία του να αποφεύγει τις ευθύνες παντός τύπου, να υποτιμά οποιαδήποτε σοβαρή διάσταση έχουν τα γεγονότα, επαναπαυόμενος στην αδράνεια ή στις ανούσιες δραστηριότητές του, των οποίων το επίπεδο αναδεικνύεται από τη μεταφορική χρήση των υπογραμμισμένων λέξεων στους ακόλουθους στίχους: «Βρυχάται στα γήπεδα τις Κυριακές.», «Κάθε βράδυ βαρκάδα με την πολυθρόνα στα κανάλια.» και όπως αποκαλύπτει ξεκάθαρα το ποιητικό υποκείμενο στον στ. 8: «Τα ουσιώδη αυτά και τα συνηθισμένα, η ζωή του.»
- την έμφαση που δίνει στα ασήμαντα και την αδιαφορία που επιδεικνύει στα σημαντικά, όπως αναδεικνύεται από τις ακόλουθες αντιθέσεις, οι οποίες συνιστούν ταυτόχρονα και χαρακτηριστικά γνωρίσματά του: «Ηρωικά μαχόμενος» # «Απών», «κωφάλαλος», «αμέτοχος»

Επιπλέον εκφραστικοί τρόποι (αρκούν τρεις συνολικά):

- χρόνος ενεστώτας και γ' πρόσωπο → διαχρονικότητα → συνάδει με τον Κανόνα
- έντονα σαρκαστικός τόνος → στις παρενθετικές προτάσεις, στις αντιθέσεις και στην οριοθέτηση των επιλογών στις οποίες προβαίνει (δραστηριότητες και χώροι) με τη χρήση ανάλογων επιθέτων, π.χ. ιερή κουζίνα, άβατη παστάδα, σκοτεινή βοή, βολεμένες μάζες
- λιτό ύφος → βραχυπερίοδος λόγος
- επίκληση στον Μπρεχτ, χρήση β' πληθ. προσώπου – εναλλαγή ρημ. προσ. → το φαινόμενο αποκτά ιστορική διάσταση

Τέλος, ο μαθητής/ η μαθήτρια, ανάλογα με τον παραστατικό του/ της κύκλο, μπορεί να τοποθετηθεί ως προς την επικαιρική διάσταση του θέματος του Κειμένου 3, αλλά και ως προς το ότι ο κομφορμισμός ως στάση ζωής είναι καταδικαστέος και σε κάθε εποχή προοιωνίζει αρνητικές κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις.